

Aan : Burgemeester en Wethouders van de gemeente Nijmegen

Betreft : Landelijke Vreemdelingen Voorziening (LVV)

Nijmegen, 7 mei 2023

Graag vragen wij uw aandacht voor het volgende.

Invoering LVV

De regering geeft in het coalitieakkoord aan te willen komen tot de vorming van een Landelijke Vreemdelingen Voorziening (LVV). Binnen deze LVV werken gemeenten, rijkspartijen en NGO's samen om bestendige oplossingen te vinden voor migranten zonder recht op verblijf of rijksopvang. Het streven is om te komen tot een landelijk dekkend netwerk waarbij de opvang altijd is gericht op terugkeer. Het LVV-concept is nog in ontwikkeling. Wel valt in de plannen voor de nieuwe opzet de splitsing op die binnen de LVV wordt gemaakt tussen een onderzoeksfase en een opvangfase. In de onderzoeksfase wordt op basis van een nauwgezette screening een perspectief voor de vreemdeling bepaald: dit kan terugkeer, doormigratie of verblijf zijn. Dan volgt de opvangfase waarbij enkel aan vreemdelingen met een terugkeer- of doormigratie-perspectief opvang en begeleiding worden geboden. De nadruk ligt meer dan tot nu toe op vertrek uit Nederland waarbij ook financiële prikkels worden ingezet.

Werkconferentie over LVV

Op initiatief van de NGO's in Nijmegen is op 29 maart jl. een werkconferentie gehouden over de LVV bestemd voor vertegenwoordigers van de lokale overheid, partners uit de asielketen en diverse betrokkenen. Tijdens deze conferentie zijn de achtergronden, voor- en nadelen van de LVV belicht vanuit diverse gezichtspunten en door verschillende partijen waaronder de NGO's, rijkspartijen en deelnemers aan de pilot LVV van zowel Eindhoven als Utrecht.

Tijdens de werkconferentie is vastgesteld dat de groep ongedocumenteerden uiterst divers is met uiteenlopende kansen op verblijfsperspectief en terugkeermogelijkheden. Een deel daarvan leeft al meer dan 20 jaar in Nederland. Hun perspectief op terugkeer is vrijwel nihil.

Uit de evaluatie van alle deelnemende pilots LVV is gebleken dat deelnemers hun leefsituatie zagen verbeteren en ook konden rekenen op betere sociale begeleiding en juridische ondersteuning. Dit laatste heeft zowel de kans op legalisering als terugkeer positief beïnvloed. Landelijk gezien werd voor 18% van de deelnemers een bestendige oplossing gevonden (legalisering, terugkeer herkomstland). Voor 41% bleek een semibestendige oplossing (zoals indiening van een herhaalde asielaanvraag) het hoogst haalbare en voor de overige 41% kon geen oplossing worden gevonden. Zij kwamen op straat of werden in een lokale BBB opgevangen.

Onderling verschilden de pilots sterk qua resultaten. Zo scoorden Utrecht en Eindhoven – waar naast de LVV een bed-bad en brood (BBB) voorziening of andere aanvullende voorziening in stand werden gehouden en waar geen beperking werd gesteld aan de termijn van begeleiding – aanzienlijk beter dan Rotterdam waar de BBB ontbrak en de begeleiding beperkt bleef tot een half jaar.

Situatie in Nijmegen

Hoe verhoudt de LVV zich tot de situatie in Nijmegen? In onze stad is in de loop der jaren een stevige infrastructuur ontwikkeld voor de opvang en begeleiding van ongedocumenteerden. Plaatselijke NGO's voorzien in 24uurs opvang en huisvesting gedurende de hele week, dit alles onder begeleiding van tientallen vrijwilligers. Daarmee is voorkomen dat deze doelgroep op straat kwam te staan. Ook wordt al jaren aanvullende hulp geboden (leefgeld, toegang tot medische zorg).

De werkwijze van de NGO's in Nijmegen kenmerkt zich door het opbouwen van een vertrouwensband met de ongedocumenteerde. Eerst wordt gewerkt aan stabilisatie van de leefomgeving van de veelal getraumatiseerde doelgroep om vervolgens samen met betrokkenen een toekomstperspectief te realiseren. Dit kan gericht zijn op terugkeer, verblijf of doormigratie zonder dat in de opvang en begeleiding onderscheid in deze drie perspectieven wordt gemaakt. In de begeleiding is bovendien in de loop der jaren steeds meer ingezet op activering. In de afgelopen jaren is sprake geweest van een niet restrictief toelatingsbeleid zonder dat dit tot een aanzuigende werking heeft geleid, het aantal deelnemers is in de loop der jaren stabiel gebleven.

Vermeldenswaardig is tenslotte dat de resultaten die in Nijmegen zijn behaald – het realiseren van (semi)bestendige oplossingen voor de ongedocumenteerden – zeker niet onderdoen voor de resultaten van de landelijke pilots LVV.

Toegang tot de LVV

Nijmegen hanteert een ruimhartig toelatingsbeleid voor de ongedocumenteerden. Voor de LVV is dit geen vanzelfsprekendheid. Uit het onderzoeksrapport *Uitgesloten van de LVV. Wat nu?* blijkt dat in 2021 41,6% van de aanmeldingen voor de LVV Amsterdam werd uitgesloten. Voor de resterende groep (58,4%) die wel mocht deelnemen werd voor 43% geen bestendige oplossing gevonden. Uiteindelijk blijkt dan dat de LVV voor meer dan de helft van de doelgroep geen soelaas biedt. Vergeleken hiermee scoort Nijmegen aanzienlijk beter.

LVV voor Nijmegen

Het bovenstaande leidt o.i. tot de conclusie dat de voordelen van een LVV voor Nijmegen beperkt zijn. Voor de groep die tot de LVV wordt toegelaten kan met name een betere juridische begeleiding leiden tot een grotere kans op legalisering of terugkeer naar het land van herkomst. De nadelen overtreffen evenwel de voordelen als de LVV gepaard zou gaan met de opheffing van de bestaande opvangstructuur. In dat geval treedt een grote verslechtering op in de leefomstandigheden van de groep ongedocumenteerden die niet worden toegelaten tot de LVV of de LVV zonder resultaat verlaten. Een aanzienlijke groep met een wisselende samenstelling die jarenlang succesvol is opgevangen, zou dan alsnog op straat belanden. Dit is volstrekt inacceptabel.

Moet Nijmegen dan afzien van deelname aan de LVV? Uiteraard ligt het oordeel hierover bij de gemeente Nijmegen. Wij als NGO's stellen deelname aan een mogelijk Nijmeegse netwerk LVV afhankelijk van een aantal condities die wij in een Convenant met de gemeente willen vastleggen.

Voorzieningenniveau handhaven

Aan de basis hiervan ligt ons verlangen om het in Nijmegen zorgvuldig opgebouwde voorzieningenniveau voor ongedocumenteerden te handhaven.

Daarvoor is nodig dat

- bij de toegang, opvang en begeleiding van deze doelgroep de verantwoordelijkheid bij de NGO's blijft liggen;
- bij de toelating een brede instroom gewaarborgd blijft waarbij niet alleen de juridische kans van slagen maar ook de humaniteit een criterium is. Voor kwetsbare mensen moet ten allen tijde een oplossing worden geboden. Denk aan dit verband aan vrouwen met kinderen en kwetsbare Dublin-claimanten;
- bij de begeleiding het werken aan een bestendige oplossing centraal staat; deze wordt afgestemd op de individuele situatie van betrokkene. Er worden daarbij geen algemene termijnen gesteld. Daarbij wordt wel stelselmatig gewerkt aan de activering van betrokkenen. Aan alle begeleidingsactiviteiten ligt voorts de opbouw van een vertrouwensband met de ongedocumenteerde ten grondslag.
- in de opvang geen onderscheid wordt gemaakt tussen de oplossing die kan worden bereikt (recht op verblijf, doormigratie, vrijwillige terugkeer). Ook mag bij de begeleiding nooit sprake zijn van dwang of medewerking aan dwangmaatregelen.
- er met het Rijk afspraken worden gemaakt die ruimte laten om te voldoen aan het Nijmeegse uitgangspunt 'geen mens zonder dak en geen mens op straat'
- de gemeente wel middelen voor de BBB reserveert, omdat het Rijk alleen voor de LVV betaalt
- Nijmegen bij voorkeur optreedt als regiogemeente voor Gelderland, zodat Nijmegen zelf afspraken met het Rijk kan maken en daarvoor niet afhankelijk is van een andere gemeente, zoals Arnhem, Wageningen of Doetinchem

We staan graag open voor een nadere gedachtewisseling met u hierover.

Namens de NGO's in Nijmegen

Lenie Scholten, voorzitter Wereldvrouwenhuis Mariam